

Ağaməhməd Səmədov
"Yer və insan" jurnalının
redaktoru

Belə bir deyim var ki, zaman bütün yaraları sağaldır. Çox təəs-süf ki, bu heç də hər zaman baş vermir. Elə insalar var ki, onlar sanki qaranlıqda parlaq bir şam kimi şölələnib şəfəq saçır. Bu şamın qəflətən sönməyi çox ağrı-lı olur... Elə bil belə şamlardan biri də hər bir cəhətcə seçilən, nü-münə olan-qözəl alim, böyük və-təndaş, adil və sevən ailə başçısı, 3 il öncə öz xidməti vəzifəsini ye-rinə yetirən zaman avtomobil qə-zası nəticəsində faciəli surətdə həlak olmuş Adışirin Ələkbərov idi. O ölkəmizin ən dəyərli sərvə-ti olan su ehtiyatlarının aşkar olunması, öyrənilməsi və istifadə-yə verilməsi yolunda şox böyük əmək sərf etmiş məşhur alim-hidrogeoloq, vətənimizə bütün canı ilə, qəlbi ilə, fədakarlıqla xid-mət edən bir insan idi. Hidrogeo-loqların Beynəlxalq Assosiasiya-sı, Beynəlxalq Mineral Ehtiyatlar Akademiyası, Dünya Su Şurası kimi nüfuzlu təşkilatların üzvü idi, geologiya-mineralogiya elmləri doktoru, professor idi...

A. Ələkbərov, 25 noyabr 1955-ci il tarixində Bakı şəhərində anadan olmuşdur. 1976-cı ildə keçmiş Azər-baycan Dövlət Neft və Kimya İnsti-tutunun geoloji-kəşfiyyat fakültəsini bitirərək dağ mühəndisi-hidrogeo-loq ixtisasına yiyələnmiş və təyinat-la Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Geologiya İdarəsinə işlə-məyə göndərilmişdir. Hidrogeoloji-yə Ekspedisiyasının çöl partiyala-rından birində böyük texnik hidro-geoloq vəzifəsində işə qəbul edil-miş, nəzəri biliyi və işgüzarlığı sa-yəsində tezliklə baş hidrogeoloq və hidrogeoloji kəşfiyyat partiyasının rəisi vəzifələrində işləmişdir.

Ölkəmizin yeraltı su ehtiyatları-nın öyrənilməsi kimi vacib, dövlət əhəmiyyətli işi yüksək professional-lıqla yerinə yetirmək bacarığına ma-lik mütəxəssis və gənc alim oldu-ğunu nəzərə alaraq Dövlət Geologiya və Mineral Ehtiyatlar Komitəsinin rəhbərliyi onu 1992-ci Hidrogeolo-giya Ekspedisiyasının rəisi vəzifə-sinə təyin etdi, 1993-cü ildə isə ona yeni yaradılmış Hidrogeologiya və Mühəndis Geologiyası İdarəsinin rəisi kimi daha məsul iş tapşırıldı.

Adışirin müəllim 2001-ci ildə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazir-liyi yaranandan sonra Kompleks Hidrogeologiya və Mühəndis Geo-logiyası Ekspedisiyasının rəisi təyin olundu və 2005-cü ilədək bu vəzifə-də işlədi. Bu müddətdə onun iştirakı və bilavasitə rəhbərliyi altında Respublika ərazisinin hidrogeoloji, mühəndisi-geoloji, geokoloji şərai-ti kompleks şəkildə tədqiq olunmuş, yeraltı suların axtarışı və kəşfiyyatı işləri elmi əsaslarla aparılmış, sula-rın rejim və balansı öyrənilmiş və ehtiyatları hesablanmışdır. Təbii və texnogen fəaliyyət nəticəsində baş verən ekzogen geoloji proseslə-rin ətraf mühitə təsiri qiymətləndiril-

miş və bu proseslərin yaratdığı fəv-qələdə halların aradan qaldırılması üçün tədbirlər hazırlanmışdır. A.Ələkbərovun əmək fəaliyyətinin 2006-cı ildən sonrakı dövrü "Azər-su" ASC ilə bağlı olmuşdur. 2006-2014-cü illərdə "Azərsu" ASC-də baş mütəxəssis, şöbə rəisi, departament rəisinin müavini vəzifələrində çalışmış, 2014-cü ildən isə "Su-kanal" Elmi Tədqiqat və Layihə İnsti-tutunun elmi işlər üzrə direktor müavini vəzifəsində çalışmışdır.

A.Ələkbərov 1983-cü ildən Bakı şəhəri və Abşeron yarımadasının hidrogeoloji və geokoloji şəraitinin intensivləşən gərginləşməsi ilə əla-qədar aramsız meydana çıxan müx-təlif problemlərin ardıcıl həlli ilə məşğul olmuşdur. Bilavasitə iştirakı və rəhbərliyi ilə Bakı - Abşeron aq-lomerasiyası ərazisində müxtəlif isti-qamətli və fərqli miqyaslı hidro-geoloji, mühəndisi-geoloji, geoko-loji tədqiqatlar aparılmış, yeraltı sula-rın ehtiyatları qiymətləndirilmiş, Xəzər dənizi sahillərində kurort zo-nası yaradılması ilə əlaqədar yeraltı mineral sular tədqiq edilmiş, çox-saylı geoloji layihə və hesabatlar, silsilə xəritələr, tövsiyələr hazırlan-mışdır. Müxtəlif illərdə təzahür edən ekzogen geoloji proseslərin-Bakı şəhərinin müxtəlif sahələrini, Sum-qayıt, Buzovna, Zabrat, Maştağa, Binə və digər sahələri su basması, metronun Koroğlu və Neftçilər stan-siyalarına neft sızması, neftlə çirk-lənmə, Sumqayıt ərazisində yeraltı sularda və süxurlarda civə metalının toplanması, palçıq vulkanlarının tə-zahürləri, yer səthinin çökməsi, Bay-ıl, Əhmədli, Zığ, Xırdalan və digər sahələrdə təhlükəli sürüşmə pro-seslərinin öyrənilməsi və onlara qarşı müdafiə tədbirlərinin hazırlan-ması və s. tədqiqatlarının əsas isti-qamətlərindən olmuşdur. 2000-ci ilin 6-7 mart tarixində Bayıl sahe-sində baş vermiş sürüşmə, bir neçə gün öncə proqnozlaşdırılmış, 8 saat öncə isə prosesin qaçılmaz olması haqqında hökumət və şəhər rəh-bərliyinə məlumat verilmiş, sürüş-məyə qədər gecə ikən əhali mələ-mətləndirilmiş, köçürülmüş, nəticə-də dünya praktikasında şəhər ərazi-lərində analoqu olmayan bir sürüş-mə heç bir insan tələfatı olmadan ötürmüşdür.

A.Ələkbərov Bakı şəhəri ərazisi-nin gərgin geokoloji vəziyyəti, şə-hərsalmanın mövcud hidrogeoloji və geokoloji problemləri, şəhər ərazisində tikilən binaların ərazinin mühəndisi-geoloji imkanlarına uy-ğunluğu, təhlükəli sahələrdə inşaat işlərinin törədə biləcəyi fəsadlarla əlaqədar beynəlxalq konqres və simpoziumlarda, ölkədaxili elmi müşavirələrdə, dövlət və müstəqil televiziyalarda, qəzetlərdə çoxsaylı çıxışlar etmiş, elmi və publisistik məqalələr yazmışdır.

2000-ci ildə Bakı - Abşeron aqlo-merasiyasının hidrogeoloji, mühən-disi-geoloji, geokoloji şəraitini, mövcud problemləri, onların yaran-ma səbəblərini və həlli yollarını dol-ğun əks etdirən "Apşeron: problemi qidrogeoloqii i qeogkoloqii" kitabını nəşr etdirmişdir. Adı çəkilən problemlərin araşdırılması ilə maraqla-nan mütəxəssislərin yekdil rəyine

görə bu monoqrafiya fundamental və nadir tədqiqat əsəridir.

2004-cü ildə NATO tərəfindən Bakıda təşkil edilmiş "Management and Sustainable Development of Urban Groudwater Systems" semi-narında çıxış etdiyi "Azərbaycanın geokoloji problemləri" məruzəsində əsas diqqət dünyanın ən gərgin geokoloji şəraitlə səciyyələnən re-gionlarından olan Bakı- Abşeron aqlomerasiyasının mövcud vəziyyə-tinə yönəldilmişdir.

2014-cü il 12-15 noyabr tarixində Buxarest şəhərində 12-ci beynəl-

xalq "EUROPE-INBO 2014" Su Çərçivə Direktivinin tətbiq edilməsi-nə dair konfransda "Kür-Araz çayı hövzəsində Su Resurslarının İnteq-rasiyalı İdarə Olunmasının transsə-rhəd problemləri" mövzusunda çıxış etmişdir.

"Azərbaycanda su ehtiyatları problemləri: inteqrasiyalı idarəedil-mənin elmi-metodik əsasları" möv-zusunda apardığı araşdırmaları barədə 2015-ci ildə AMEA Rəyasət Heyətinin iclasında elmi məruzə ilə çıxış etmiş və ölkənin su ehtiyatları-nın yaranma qanunauyğunluqları-nın müəyyən edilməsi, ehtiyatların qiymətləndirilməsi və dayanıqlı idar-ə edilməsi, eyni zamanda su təhlü-kəsizliyinin təmin edilməsi ilə əla-qədar son illərdə görülən işlərdən danışıbmışdır.

O, "Azərbaycan Respublikasının Su Məcəlləsi" layihəsinin əsas tərtibçilərindən idi, su ehtiyatlarından istifadə, ekzogen geoloji proseslərə məruz qalmış ərazilərdən istifadə və digər müvafiq qaydaların tərtibində yaxından iştirak etmişdir.

BMT-nin İnkişaf Proqramı tərəfindən aparılan Kür-Araz hövzəsinin su ehtiyatları layihəsinin Azər-baycanın yeraltı suları və Cənubi Qaf-qaz regionunun yeraltı suları hesa-batlarının müəllifi və eksperti ol-muşdur.

Bölgədə ən böyük su təchizatı sistemlərindən biri - Oğuz-Bakı su kəməri mənbəyində yeraltı suların ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi, sugötürücünün layihələndirilməsi, tikintisi və istismarının təmin edil-məsinin əsas icraçılarından.

2004-cü ildə Abşeron aqlomera-siyasının təmsalında təbii-texnogen sistemlərdə hidrogeoloji proseslərin

qanunauyğunluqları və hidrogeoloji proseslərin proqnozlaşdırılması və idarə olunmasında ilk dəfə olaraq süni intellekt metodunun tətbiqi üz-rə geologiya-mineralogiya elmləri doktoru dissertasiyasını müdafiə et-mişdir.

Azərbaycan, ABŞ, Rusiya, Türki-yə, Fransa, Polşa, Niderland, Qa-zaxstan, Ukrayna, Estoniya, Özbə-kistan, Gürcüstan, Mərakeş və di-gər ölkələrdə dərc edilmiş 90-a ya-xın elmi məqalənin, 3 monoqrafiya-nın, atlasların müəllifidir. Azər-baycanın geokoloji xəritəsini tərtib et-mişdir. "Yeraltı suların kəş-fiyyatı və istismar ehtiyat-larının qiymətləndirilməsi", və "Apşeron: problemi qid-rogeoloqii i qeogkoloqii" kimi fundamental kitabların müəllifidir.

UNDP, UNESCO, UNECE və digər beynəl-xalq qurumların transsə-rhəd su obyektlərinin və ye-raltı suların idarə olunması ilə əlaqədar bir sıra layihə-lərinin Cənubi Qafqaz və Azərbaycan üzrə icraçısı və eksperti kimi fəaliyyət göstərmişdir. Hidrogeoloqların Beynəlxalq Assosia-siyasının, Beynəlxalq Mi-neral Ehtiyatlar Akademi-yasının, Dünya Su Şurası kimi nüfuzlu təşkilatların, Yer elmləri üzrə ekspert və dissertasiya şuralarının üz-vü olmuş, ölkəmizi bu qurumlarda layiqincə təmsil etmişdir.

Dünya Su Forumlarının, Beynəl-xalq su sammitlərinin, konqreslərin, konfrans və seminarların aktiv iştirakçısı olmuşdur.

"Azərsu"ASC tərəfindən həyata keçirilən CATEF 2013 və CATEC 2014 Xəzər Beynəlxalq Su Texno-logiyaları sergi və konfransının təş-kilində və aparılmasında böyük rol u olmuşdur.

Dünya Su Şurası tərəfindən təş-kil olunan beynəlxalq su forumların-da, su forumlarına hazırlıq iclasla-rında fəal iştirak etmiş, su sektoru ilə əlaqədar çoxşəxli problemlərin tənzimlənməsi və həll edilməsi isti-qamətində olan müzakirələrə qoşul-muşdur. Həmçinin "Azərsu" ASC-nin Dünya Su Şurasının İdarə He-yətinə üzv seçilməsində əvəzsiz xidmətləri olmuşdur.

Azərbaycan Milli Elmlər Akade-miyasının Geologiya və Geofizika İnstitutunda elmi, Bakı Dövlət Uni-versitetində pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuşdur. Azərbaycan Res-publikasının su ehtiyatlarının tədqiq-i, içməli su mənbələrinin öyrənil-məsi və işlənilməsi sahəsində A. Ələkbərovun apardığı araşdırmalar ölkəmizin su təsərrüfatı sektoruna dəyərli töhfələr vermişdir.

Görkəmli alim dünyanın Böyük Britaniya, Fransa, Almaniya, Çin, Niderland, Koreya, Hindistan, Türki-yə, Ukrayna, Rusiya, İran, Rumi-niya, Macarıstan, İsveçrə, Latviya, Litviya, Estoniya, Belarusiya, Polşa, Türkmənistan, Qazaxıstan, Özbə-kistan, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Gürcüstan və s. ölkələrində xidməti ezamiyyətlərdə olmuş, əldə etdiyi elmi nailiyyətlərə görə beynəlxalq

mükafatlara layiq görülmüşdür. Azərbaycanda elmin və su təsərrü-fatının inkişafında səmərəli fəaliy-yəti daim yüksək qiymətləndirilmiş, Azərbaycan Respublikası Preziden-tinin 4 iyun 2014-cü il tarixli sərəncamı ilə "Əməkdar mühəndis" fəxri adına layiq görülmüşdür.

Adətən insan haqqında düşünən zaman onun gördüyü işlər və əmə-lər yada düşür. Adışirin müəllimin gördüyü, ölkəyə, vətənə bu gün və gələcəkdə də gərəkli ola biləcək iş-lərinin sayı-hesabı yox idi. Bu in-sanda nadir şəxslərə xas olan və-tənpərvərlik, alicənablıq, nəciblik, gözütöxlük, yaxınlara qarşı sevgi, ailəyə və dostlarına sədaqət, son-suz həyat eşqi kimi bütün ali insani keyfiyyətlər cəmlənmişdi.

Adışirin müəllimin əlindən yalnız yaxşılıq etmək gəlirdi. Onun xeyir-xahlığı və qayğıkeşliyi sayəsində neçə-neçə istedadlı gənc həyatda özünə layiq yer tutmuş, kamil mütə-xəssis kimi yetişmiş və indi Azər-baycan elminə xidmət etməkdə, su ilə bağlı problemlərimizi həll etməkdədir. Öz Elmi Məktəbini yaratmaq-la ölkənin xidmətində durmaq xoş-bəxtliyi hər alimə nəsib olmur. Nis-bətən qısa ömrü ərzində o bu sevin-ci, xoşbəxtliyi qazana bildi. O və-tənpərvər insan idi, Azərbaycanın tarixini, mədəniyyətini, ədəbiyyatını və incəsənətini, eyni zamanda döv-lət dilini gözəl bilirdi. Bəlağətli, ol-duqca rəvan nitq qabiliyyəti var idi.

Son illərdə Adışirin müəllim tez-tez xarici ölkələrə işgüzar səfərə, elmi ezamiyyətlərə gedərdi. Əsil ziyalı kimi o getdiyi ölkənin maddi mədəniyyəti, tarixi, bu günü, bir sözlə dünya sivilizasiyasının təşək-külündə rolu ilə də maraqlanardı. Neçə illər öncə o Fransadan qayı-dandan sonra mən ondan dünya şöhrətli Luvr Muzeyi barədə soru-şanda o həmçinin Eyfel qülləsi, Zə-fər Tağı, Notr Dam Pari Kilsə-Muze-yi və Qarnye Sarayı barədə də hə-vəslə danışıbmışdı.

Müqayisəolunmaz dərəcədə iş-güzarlığı, dözümlülüyü, bacarığı və istedadı sayəsində əldə etdiyi nai-liyyətlər - xidməti ierarxiyada yük-səlişi, tez bir zamanda həm nami-zədlilik, həm də doktorluq dissertasi-yaları müdafiə edərək hidrogeoloji-yə və geokologiyaya sahəsində ölkə-də ən çox sayılan alim və mütəxə-sislərdən biri olması, nəhayət dün-ya şöhrəti qazanması bəzən hətta özünün vaxtı ilə işə cəlb edərək yaxşılıq etdiyi insanlarda həsəd, qibtə hissləri yaradırdı (Deyildiyi ki-mi Motsart olan yerdə ona zəhər verməyə hazır olan Salyerilər də ye-tişir).

Bax beləcə - su kimi saf və şə-faf; eyni zamanda müdrik və ləya-qətli insan, əsil Azərbaycan ziyalısı idi Adışirin müəllim! Belə insanlar unudulurlar!

Düşünürəm ki, Azərbaycanın hər bir guşəsindən birer-birər toplayaraq mütəxəssis kimi yetiş-dirdiyi istedadlı gənclər onun başladığı, yerinə yetirdiyi möhtə-şəm işləri şərəflə davam etdirə-cəklər.